

Sophus Engelsted og Rudolph Bergh

Professor Hugh Zachariae

»Syphilis er en for Menneskeheden truende i Mørke og underfundig snigende Sygdom, i sin Chronisitet farlig og uberegnelig for de lidende Individuer, igjennem en ikke ganske kort Periode foresvanger for de pågældendes Omgivelser og i lange Tider betænkelig for Syphiliternes Afkom«.

Rudolph Bergh, 1888.

Såvel *Engelsted* som *Rudolph Bergh* var foregangsmænd inden for venereologien i Danmark [1, 2]. *Engelsted* åbnede i 1864 Københavns Kommunehospitals »Fjerde Afdeling for veneriske og med Hudsygdomme beladte Patienter«. Den havde 348 sengepladser fordelt på tre etager og modtog samme år bl.a. syv børn, 221 mænd og 270 kvinder med syfilis, 381 mandfolk med gonoré og 531 med fnat. På dette tidspunkt behandledes syfilis med en kombination af »svedebade og kolde doucher og eventuelle russiske bade«. Gonoré blev behandlet med indsprøjtninger af lapis eller kaliumpermanganat i urinrøret og fnat eksempelvis med naphтол i grøn sæbe og fedt. *Engelsted* blev universitetslærer med titel af professor 1869 og udgav de første danske lærebøger om kønssygdomme i 1877 og om hudsygdomme i 1879. Han deltog med hæder i treårskrigen, arbejdede under koleraepidemien, tog initiativ til oprettelsen af Kysthospitalet på Refsnæs og var medlem af »Foreningen til forvildede unge Pigers Frelse«. Det er uklart, hvorfor han i 1874 frasagde sig titel og rang og undlod at søge forlængelse af sine ansættelser i 1882, hvorefter han levede sine sidste 32 år som privatmand. Det er anført om ham, at han på sine gamle dage var modstander af forandringer.

Rudolph Bergh var forblevet på Almindeligt Hospital, som nu næsten kun rummede fattiglemmer og prostituerede (**Figur 1**). Trods de mange nye sengepladser på Kommunehospitalet var kapaciteten for kønssygdommene hurtig for

Rudolph Berghs Hospital.

Foto: København før og nu – og aldrig. København: Fogtdal, 1990.

Rudolph Bergh.

lille. Der var flere tusinde tilfælde af syfilis årligt foruden de talrige tilfælde af andre venerologiske lidelser. I 1874 fremkom loven om »Foranstaltninger til at modarbejde den veneriske Smittes Udbredelse«, der fremtrådte som en blanding af epidemilov, prostitutionslov og straffelov. I 1881 var han blevet titulær professor. *Rudolph Bergh*, hvis disputats fra 1860 hed »Bidrag til Kundskab om Gonorrhoe hos Mandfolk« måtte nu skifte over til interessen for kvindfolk, idet han især var indstillet på, at der blev skabt et nyt prostitutionshospital, således som han havde set det på sine rejser i udlandet. I 1886 blev det opført og benævnt Vestre Hospital på hjørnet af Ny Vestergade og Ny Kongensgade. Det første år blev der indlagt 2.382 patienter. Der var på det tidspunkt 530 praktiserende »offentlige fruentimmere«, og ca. 17% af de registrerede skøger befandt sig til stadighed på hospitalet. Der var samtidig en såkaldt hemmelig afdeling, som i samme år havde haft 384 prostituerede, der ikke var offentlige. Man regnede med, at kvinder inden for faget blev smittet med syfilis inden for de første to år. *Rudolph Bergh* ledede Vestre Hospital til sin afgang i 1903. Fra 1910 fik hospitalet navnet Rudolph Berghs Hospital (**Figur 2**).

Trods ret så mange dermatovenereologiske arbejder, var det hans zoologiske afhandlinger om de nøgne, gælleåndende snegle, der skaffede ham ind i Videnskabernes Selskab.

Korrespondance: *Hugh Zachariae*, Ildervej 40, DK-8270 Højbjerg.
E-mail: hzach@dadlnet.dk

Litteratur

1. Vejen N, Frenzt G, Sand Petersen C et al. Dansk Dermatologisk Selskab 1898-1998. København: Dansk Dermatologisk Selskab, 1998.
2. Zachariae H. Lyst og Nød. Århus: Hovedland, 2002.